

Za obdobje po II.svetovni vojni je značilno mešanje različnih smeri in glede na to ločimo več faz.

Za I.obdobje (1945-1950), velja socialistični realizem iz Sovjetske zveze.

II.obdobje (po letu 1950) pomeni premik v intimizem. Avtorji so se usmerili k malemu mestnemu človeku, tega pa so začeli razlagati bolj psihološko. Spremembe so uvedli tudi v obliko: prosti verz, moderni roman, ekspresionistična drama.

III.obdobje (okol 1960) pomeni razmah modernizma, pojavila se je tudi književnost absurda. V svetu ne vidi več smisla, absurden je tudi človek, saj v stvarnosti ne more uresničiti svojih idej.

Proti koncu 60.let je začela nastajati literarna avantgarda. Ta je načelo absurdnosti speljala do konca.

Po letu 1980 pa je avantgardizem usahnil, pesniki so se začeli vračati k tradicionalnim oblikam, popularen je zlasti postal sonet.

SLOVENSKA POEZIJA

Sodobna slovenska poezija se deli na več obdobj.

*tradicionalno

*intimizem

*modernizem

*neoavantgarda

*postmodernizem

Tradicionalna: v obdobju takoj po vojni. Prisotno je optimistično prepričanje v svetlo prihodnost. Ni novih slogov, prevladuje starejša romantika, realizem, akademski formalizem (vse je urejeno, rime). Avtorji: Božo Vodusek, Anton Vodnik, Ada Škerl.

Intimizem: 1949, 1950. V ospredju je posameznik. Temi obdobja sta smrt in erotika, pojavlja se melanholija, turobnost, dvom, nevera. Avtorji: Kajetan Kovič, Ciril Zlobec, Janez Menart, Tone Pavček.

Modernizem: 1958-1966. Subjekt je idealiziran in ima notranji boj, ponotranjil je negativnosti zunanjega sveta. Teme so obup, odtuljenost, tragično občutje sveta, uporniški poskusi. Opušča se opisovanje. Odpre se grdemu, deformiranemu, fantastičnemu, groteskemu. Izrazito priljubljen je svobodni verz.. Avtorji: Dane Zajc, Gregor Strniša, Venko Taufer, Saša Vegri.

Neoavantgarda: 1966-sredina 70.let. Slog ni drzen, podoben je vsakdanjemu življenju, deluje tradicionalno. Odpirajo pa se stvarni življenjski problemi delavca in kmeta. Avtorji: Tomaž Šalamut, Marko Pogačnik, Tone Kuntner, Milan Dekleva.

Postmodernizem: začetek 60.let. Različnost individualnih poetik, pluralizem. Prek spomina rekonstruirajo svetove, jih postavijo skupaj, čeprav so oddaljeni. Subjekt je paradoksen, je nežen in krhek, hkrati pa pogumen, močan in obstojen. Nanj se zgrinja breme civilizacije, kulture. Teme pa so slutnja, bolečina, začudenje in skrivnost. Avtorji: Maja Vidmar, Aleš Debeljak, Aljoz Ihan.

SODOBNA SLOVENSKA PROZA

Za sodobno pripovedništvo je značilna velika vsebinska in oblikovna raznovrstnost. Teme so predvsem povojni dogoki: nastajanje nove oblasti in države, agrarna reforma, usoda Slovencev pod Italijo in Avstrijo, položaj razumnikov v novi družbenopolitično ureditvi. Pisce so zanimali posameznikova usoda, intimni doživljaji ali pa splošni eksistencialni, moralni in erotični problemi, ko so značilni za sodobne ljudi.

- *tradicionalno
- *modernizem
- *postmodernizem

Tradicionalna: sredi 50.let. Najbolj tradicionalen je socialni realizem pripovednikov. Eksistencializem je vplival na občutenje sveta kot nečesa absurdnega. V ospredju so bile preproste, iz življenja vzete teme. Avtorji: Ivan Potrč, Miško Kranjec, Anton Ingolič, Ciril Kosmač

Modernizem: sredi 50.let, vzporedno s tradicionalno. Modernizem je vplival bolj z obliko in slogom. Pojavil se je moderni roman oziroma moderna pripoved z notranjim monologom. Objektivni prikaz zunanje stvarnosti nadomestijo opisi psihičnih vsebin posameznikove nenehno spreminjajoče se zavesti. Značilna je uporaba notranjega monologa in doživljanje govora. Modernistične prvine se prepletajo z eksistencialističnimi in se medsebojno dopolnjujejo. Avtorji: Edvard Kocbek, Lojze Kovačič, Dominik Smole, Rudi Šeligo.

Postmodernizem: po letu 1976. Vrača se, podobno kot poezija, k tradicionalnim snovem in oblikam, opušča modernistično popisovanje zavesti, obnavlja zgodbo. Odpravlja se meja med resničnostjo in fikcijo v literaturi. Pogosta literarna oseba v različnih žanrih sodobne slovenske proze je obrobnež ali posebnež, ki se v iskanju svoje identitete trdovratno bojuje za ohranitev svoje individualnosti. Avtorji: Branko Gradišnik, Andrej Blatnik, Igor Bratuž, Vinko Möderndorfer.

SODOBNA SLOVENSKA DRAMATIKA

Po II.svetovni vodjni se je nadaljeval družbenokirtični realizem. Ustvarjali so realistične drame s kmečko in malomeščansko tematiko v družbenih razmerah. Snov je raznolika – od mitološke, legendarne, vojnookupacijske, partizanske do sodobnopolitične, socialne, ekisistencialne.

Dramske osebe niso več enkratni ljudje, ampak so tipizirani, bolj kot dogajanje pa postanejo pomembne besede.

Modernistična:

*poetično- Prvi pomembnejši vzpon je povojna slovenska dramatika dosegla v sredini šestdesetih. V ospredju je posameznik kot nosilec drugačnih socialnih in moralno-etičnih vrednot, pogosto v obliki poetičnih dram ali absurdnih iger. Avtorji: Dominik Smole, Primož Kozak, Jože Javoršek.

*absurdna- V najmlajši slovenski dramatici ni več velikih, usodnih tem. Človek je nebojlen, majhen. Povojna slovenska drama, tako kot njene velike vzornice po svetu, odseva duhovno izpraznjenost sodobnega sveta in hrepenenje po drugačnem življenju, iskanje nove identitete. Avtorji: Dane Zajc, Ivo Svetina, Gregor Strniša, Drago Jančar, Matjaž Zupančič

BOŽO VODUŠEK

Božo Vodušek spada v radikalni realizem, v tok narodnoosvobodilne in družbeno spodbudne lirike. Predstavlja most med predvojnimi, ne docela izživetim ekspresionizmom in povojnim neekspresionizmom. Nekateri celo trdijo, da spada v nihilizem. Drugi ga imenujejo za začetnika modernizma, čeprav ni intimist.

Objavljal je pesmi, ki uveljavljajo individualizem in subjektivizem, iskateljski nemir in dvom ali čisto lepoto harmoničnih duhovnih stanj in skrivnostnih korespondenc.

Polemiziral je s presežnim impresionizmom, simbolizmom in ekspresionizmom, v imenu nove družbe in nerešenih socialnih vprašanj je razdiral kult subjektivistične umetnosti, se zavzemal za ločitev estetskih vrednot od nazorov in zavrnil zgrešene predstave o pravilni in lepi slovenščini. Njegov ekspresionizem je brez značilnega etičnega ali religioznega zanosa, ki odtehta obupno odsotnost idealov – pravičnosti, ljubezni in lepote.

Zapuščeni klavir

Pesem Zapuščeni klavir je bila napisana leta 1936, in Vodušek jo je leta 1939 izdal v zbirki Odčarani svet. Obdobje v katerem je nastala pesem velja za njegovo zrelo obdobje. V tem obdobju opisuje stanje človeka, ki je izgubil vero v metafizično transcendo, ohranil njeno visoko zahtevnost po popolnem, neskončnem, radikalno čistem življenju. Ponavljajo se podobe zavrženega življenja, ki pa so pogosto odraz zahodnega modernega sveta (sam je v tem času nekaj časa preživel v Parizu). Konec 20.stoletja se je z izražanjem občutij tesnobe, obupa in praznine približal ekspresionizmu. V Parizu se ji izostril čut za opazovanje resničnosti. Stvarnosti zemeljskega življenja se mu začenjajo odkrivati kot nepopolna, celo zavržena.

Po formalni plati se giblje med svobodnim verzom in bolj tradicionalnimi verzniimi kiticami. Sonet s strogo zgrabno je oblika razumskega discipliniranja od spoznanjih razvrednotenja vrednot.

Pesem: klavir se znajde v praznin, puščavi, brez smisla transcendece, se izloči in izobči.

Zgodba o klavirju. Kakšen položaj ima umetnosti v sodobni družbi?

Poišči sredstva, s katerimi sta posebljena instrument in glasba. Kako učinkuje ta postopek?